

zgwa
ZORGGROEP

Alblasserdam, januari 2019

Onderzoeksrapport

Worden er voldoende doktersassistenten
en praktijkondersteuners opgeleid?

Inleiding

ZGWA Flexpool

ZGWA Flexpool is een flexpool met doktersassistenten, triagisten en praktijkondersteuners (POH's) die kunnen invallen bij huisartsenpraktijken op momenten dat er behoefte bestaat aan tijdelijke inzet van personeel door bijvoorbeeld ziekte of (zwangerschaps)verlof. De flexpool wordt opgebouwd met medewerkers die reeds werkzaam zijn bij de ZGWA aangesloten huisartsenpraktijken of de huisartsenpost en bereid zijn om daarnaast af en toe andere huisartsenpraktijken in de regio te helpen. Daarnaast wordt de pool aangevuld met nieuw gescreende medewerkers.

Aanleiding onderzoek

Per 1 oktober 2018 is ZGWA Flexpool live. ZGWA Flexpool is ontstaan vanuit een samenwerking met PRO Flexpool en Zorggroep ZGWA. Dit onderzoek is uitgevoerd door PRO Flexpool. Om te weten te komen in hoeverre de praktijkmedewerkers, die reeds werkzaam zijn bij de bij ZGWA aangesloten huisartsenpraktijken, beschikbaar kunnen en willen zijn voor de flexpool, is dit onderzoek uitgevoerd. Hiervoor is een vragenlijst verzonden naar alle doktersassistenten, triagisten en POH's met het verzoek om deze in te vullen, ongeacht ze wel of niet beschikbaar zijn voor de flexpool. Vervolgens kan worden bepaald in hoeverre extern geworven moet worden en wat er aan eventuele andere acties uitgezet moet worden om de flexpool voldoende gevuld te krijgen.

Daarnaast is ook de leeftijdsverdeling per functie in kaart gebracht. Hierdoor wordt de uitstroom van medewerkers voor de komende jaren inzichtelijker. Op basis van deze leeftijdsverdeling en een aantal aannames kan de benodigde instroom binnen de regio beter worden voorspeld. Tot slot is onder de doktersassistenten en POH's onderzocht in hoeverre zij bereid zijn om een stagiair te begeleiden in de praktijk.

Onder de huisartsenpraktijken is onderzocht in hoeverre zij stageplaatsen aanbieden voor doktersassistenten en POH's. Bij de huisartsenpraktijken die voor deze functies geen stageplaatsen aanbieden is onderzocht of zij, met het oog op een krappere wordende arbeidsmarkt, open staan voor het beschikbaar stellen van een stageplaats voor een doktersassistent of POH, als zij enkel nog inhoudelijke begeleiding hoeven te geven en andere zaken voor hen geregeld worden. Ook is uitgevraagd of zij voorkeur hebben voor een opleidingsinstituut. Per huisartsenpraktijk heeft één huisarts de vragenlijst ingevuld namens de huisartsenpraktijk.

Respondenten

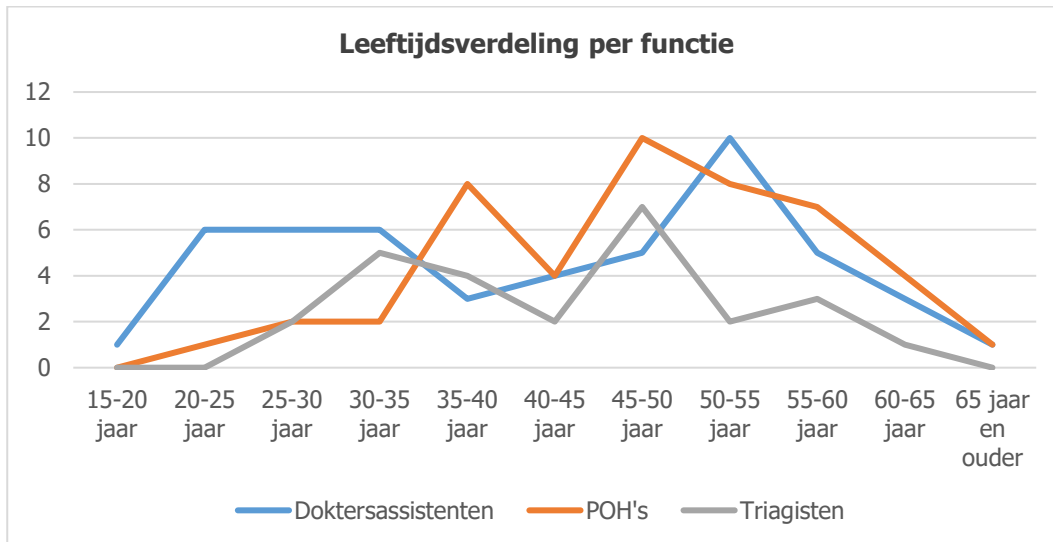
Totaal hebben 50 doktersassistenten, 47 POH's en 26 triagisten de vragenlijst ingevuld. Van de 89 huisartsenpraktijken hebben 52 huisartsen van 44 verschillende huisartsenpraktijken de vragenlijst namens de huisartsenpraktijk ingevuld. De huisartsen hebben in het onderzoek moeten aangeven hoeveel doktersassistenten en POH's werkzaam zijn in hun huisartsenpraktijk. Daarnaast hebben de doktersassistenten en POH's moeten aangeven of zij bij twee huisartsenpraktijken werken. Bij de doktersassistenten heeft niemand aangegeven bij twee huisartsenpraktijken te werken. Bij de POH's heeft 23% aangegeven bij twee huisartsenpraktijken te werken.

Op basis daarvan is geconcludeerd dat ongeveer 380 doktersassistenten en 120 POH's werkzaam zijn bij de bij ZGWA aangesloten huisartsenpraktijken. De doktersassistenten hebben gemiddeld een arbeidscontract van 26 uur per week en de POH's gemiddeld 23 uur per week per huisartsenpraktijk. Hierbij is vanuit gegaan dat degenen die zowel de functie doktersassistent als POH bekleden, als doktersassistent en als POH zijn meegeteld door de huisartsen in het onderzoek. Van de triagisten heeft 59% de vragenlijst ingevuld.

In dit onderzoek is de POH-GGZ buiten beschouwing gelaten. Wanneer over een POH wordt gesproken, wordt de POH-Somatiek bedoeld.

Leeftijdsverdeling per functie

De onderstaande grafiek geeft de leeftijdsverdeling per functie weer met als peilingsdatum 1 januari 2018. 13% van de doktersassistenten, 39% van de POH's en 59% van de triagisten hebben de vragenlijst ingevuld. De onderstaande grafieken zijn gebaseerd op de antwoorden van de respondenten. De leeftijdsverdeling kan in werkelijkheid afwijken gezien niet alle doktersassistenten, POH's en triagisten de vragenlijst hebben ingevuld.

Uitstroom per functie

Op basis van de volgende drie aannames kan een uitspraak worden gedaan over de uitstroom van doktersassistenten en POH's bij huisartsenpraktijken in de komende 5 en 10 jaar. Deze uitstroom wordt weergegeven in het aantal doktersassistenten en POH's. Uit dit onderzoek blijkt dat doktersassistenten gemiddeld 26 uur per week werken volgens hun arbeidscontract en POH's gemiddeld 23 uur per week.

- 30% van de doktersassistenten en POH's stopt bij 55 jaar, ofwel 100% gaat ongeveer 8 uur per week minder werken;
- 50% van de doktersassistenten en POH's stopt bij 60 jaar;
- 100% van de doktersassistenten en POH's stopt bij 65 jaar.

Bij de berekening van deze cijfers is geen rekening gehouden met andere factoren, zoals:

- de stijgende zorgvraag;
- ontslag als gevolg van een andere baan buiten de regio van ZGWA;
- uitval door ziekte.

Op basis van de respondenten stroomt uit binnen de regio tussen 0 tot 5 jaar:

- 9,5 doktersassistenten
- 10,9 POH's

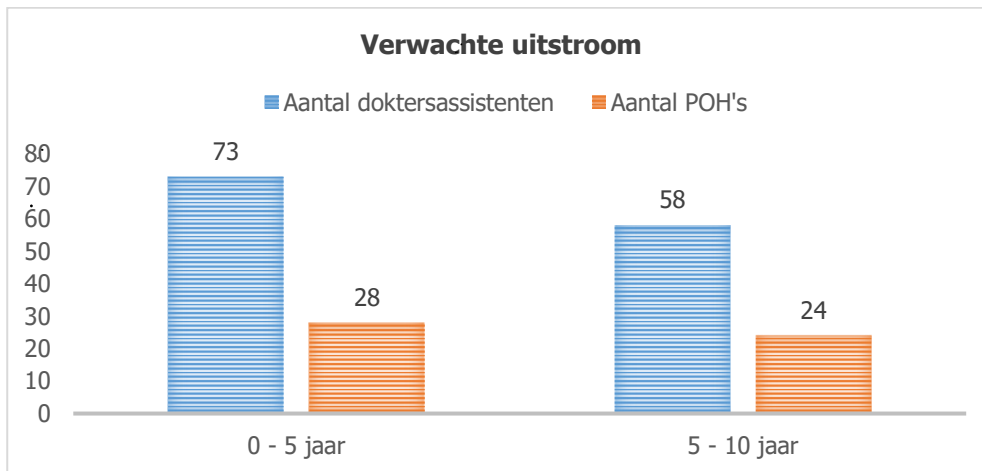
Tussen 5 en 10 jaar stromen nog eens uit:

- 7,5 doktersassistenten
- 9,3 POH's

Van de respondenten stromen tussen 0 en 10 jaar 17 doktersassistenten en 20 POH's uit binnen de regio.

Gezien de respons van de doktersassistenten van 13%, zou de uitstroom van doktersassistenten binnen de regio bijna 8 keer zo groot kunnen zijn, wanneer de antwoorden van de respondenten representatief zijn voor alle 380 doktersassistenten. Ook de uitstroom van POH's binnen de regio ligt hoger wanneer extrapolatie wordt toegepast.

De volgende grafiek laat zien wat de verwachte uitstroom binnen de regio is wanneer extrapolatie wordt toegepast. Dit betekent dat 34% van de doktersassistenten en 43% van de POH's binnen de regio binnen 10 jaar uitstroomt.

Prognose arbeidsmarkt

Ondanks de uitstroom van de doktersassistenten bij de huisartsenpraktijken wordt voor doktersassistenten een evenwicht (veel-vraagscenario) of een geringe overschot (minder-vraagscenario) verwacht. Dit heeft er mee te maken dat men in ziekenhuizen verwacht minder doktersassistenten in te zetten in de komende jaren. Dit stelt AZW in het Onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn dat in januari 2018 gepubliceerd is.¹ Dit rapport geeft echter de regionale verschillen niet weer, waardoor dit regionaal kan afwijken.

Daarnaast is in Nederland ook sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt zorg en welzijn, waardoor de vraag en het aanbod niet op elkaar aansluiten. De vraag is in hoeverre een doktersassistent uit het ziekenhuis, die geen ervaring in een huisartsenpraktijk heeft, gemakkelijk kan instromen in een huisartsenpraktijk. Deze doktersassistenten moeten een kans krijgen om in een huisartsenpraktijk te kunnen stagelopen en vervolgens te werken om een tekort aan doktersassistenten te kunnen voorkomen.

Een oplossing hiervoor is een groep gediplomeerde doktersassistenten, die geen of weinig ervaring hebben in een huisartsenpraktijk, in beeld te brengen en hen een verkort opleidingstraject aan te bieden met een stagemogelijkheid bij een huisartsenpraktijk.

Volgens SSFH is de huisartsenzorg momenteel landelijk op zoek naar 600 ondersteunende medewerkers (doktersassistenten, POH-Somatiek, POH-GGZ) voor in de huisartsenzorg als antwoord op de toenemende en steeds complexere zorgvraag.² Begin 2016 heeft SSFH al na onderzoek geconcludeerd dat de instroom van de opleidingen Zorg en Welzijn toen al te laag was voor de toekomstige vraag naar personeel.³ Nu deze instroom van studenten inmiddels afstudeert, wordt dit ook op de arbeidsmarkt ervaren.

¹ AZW, Onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn
https://www.ssfh.nl/fileadmin/Files/documenten/Actueel/2018/AZW_Actueel_januari_2018-def.pdf

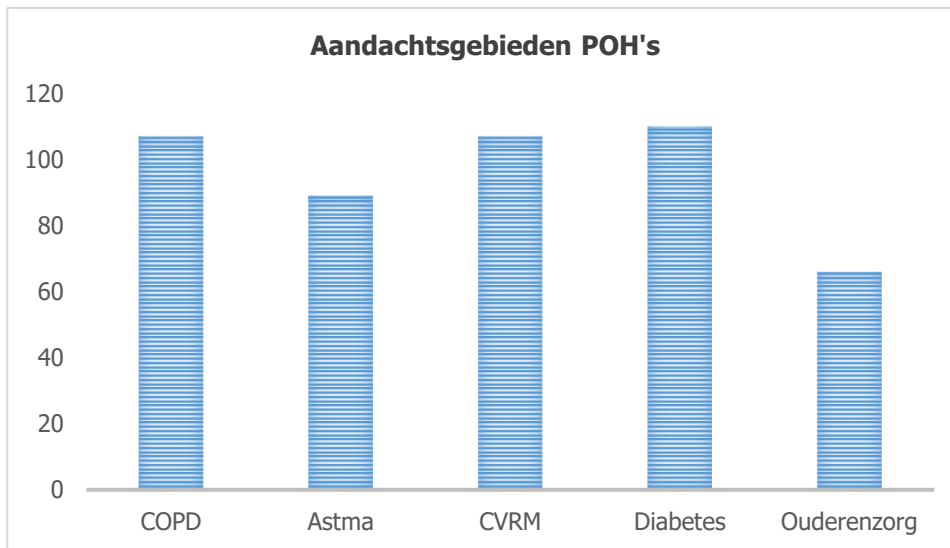
² SSFH, <https://www.zorgkansen.nl/jouw-mogelijkheden/>

² SSFH, <https://www.ssfh.nl/nieuws/nieuws-item/nederland-zoekt-600-huisartsondersteuners-campagne-nieuwe-zorg-nieuwe-kansen/>

³ SSFH, <https://www.ssfh.nl/nieuws/nieuws-item/instroom-opleidingen-zorg-en-welzijn-te-laag-voor-toekomstige-vraag-personeel/>

Ervaring aandachtsgebieden POH's

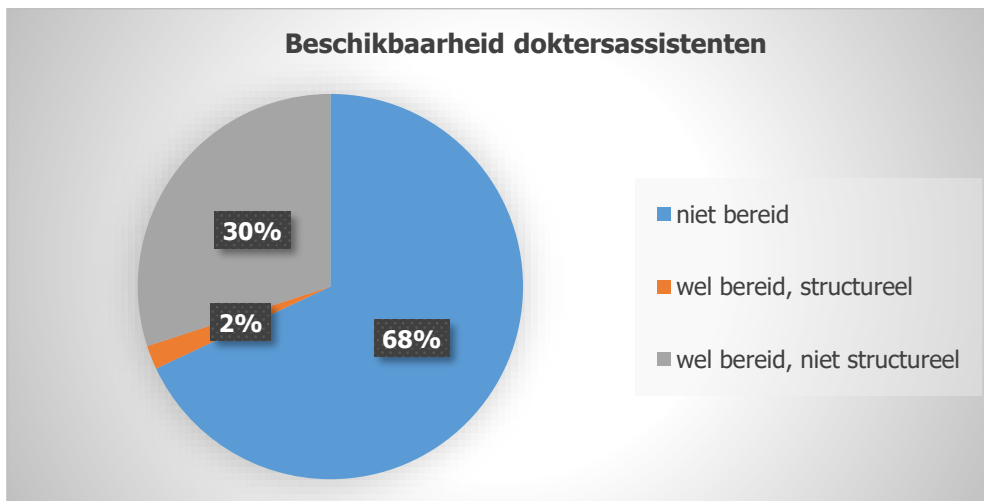
In de onderstaande grafiek is per aandachtsgebied van de POH aangegeven hoeveel POH's op dit specifieke aandachtsgebied ervaring hebben in de regio wanneer extrapolatie wordt toegepast.

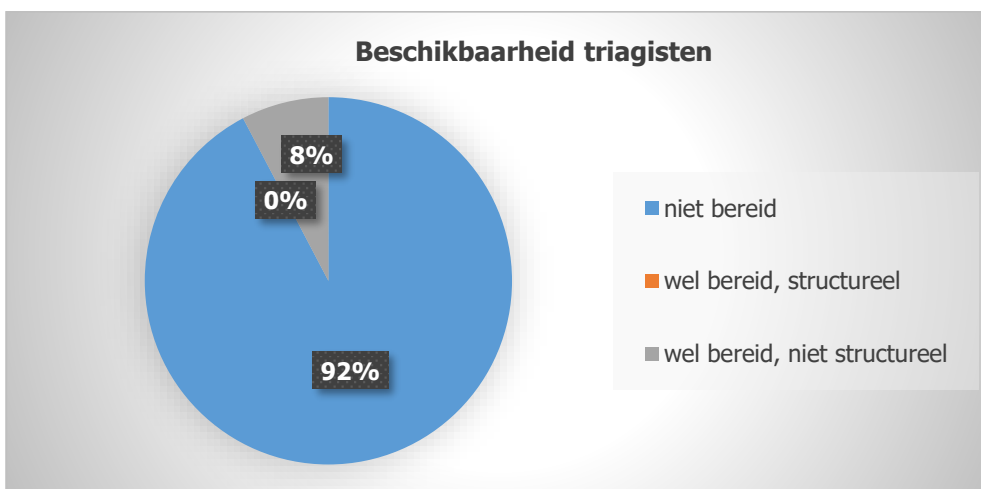
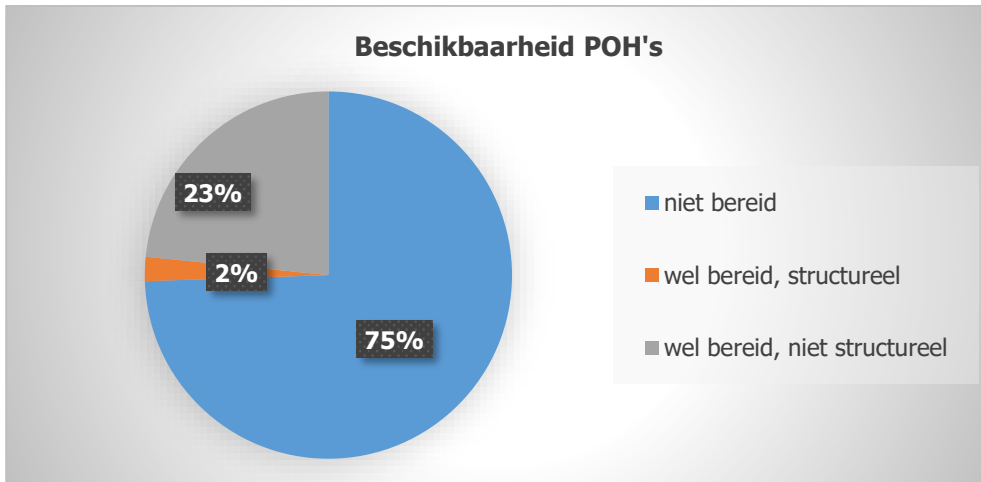

Beschikbaarheid doktersassistenten, POH's en triagisten

Aan de doktersassistenten, POH's en triagisten is gevraagd of zij bereid zijn om andere huisartsenpraktijken te helpen op de dagdelen dat zij niet werkzaam zijn. Daarnaast is gevraagd in welke frequentie zij andere huisartsenpraktijken kunnen helpen, indien zij daartoe bereid zijn.

Er is onderscheid gemaakt tussen doktersassistenten, POH's en triagisten die structureel (wekelijks) iets kunnen betekenen voor andere huisartsenpraktijken en doktersassistenten, POH's en triagisten die niet structureel (af en toe) iets kunnen betekenen.

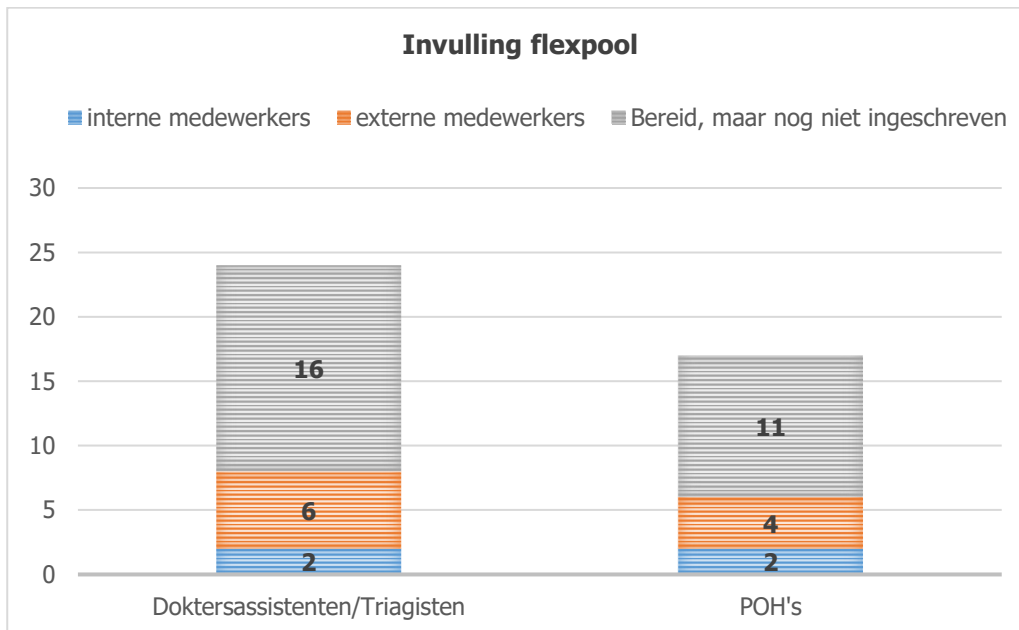
Waarom zijn doktersassistenten, POH's en triagisten niet beschikbaar?

De meeste doktersassistenten, POH's en triagisten geven aan naast hun huidige werk niet beschikbaar te zijn, omdat zij niet meer uren kunnen of willen werken. Sommigen hebben kleine kinderen, maar zijn wel bereid om later, wanneer de kinderen wat ouder zijn, wel te vervangen bij andere huisartsenpraktijken. Anderen werken al fulltime, waardoor ze daarnaast niet beschikbaar zijn, of vervangen al veel bij hun huidige werkgever voor collega's. Enkele doktersassistenten, POH's en triagisten geven aan dat zij naast hun baan als doktersassistent, POH of triagist nog een andere baan hebben, waardoor het niet mogelijk is om bij andere huisartsenpraktijken te vervangen.

Invulling flexpool

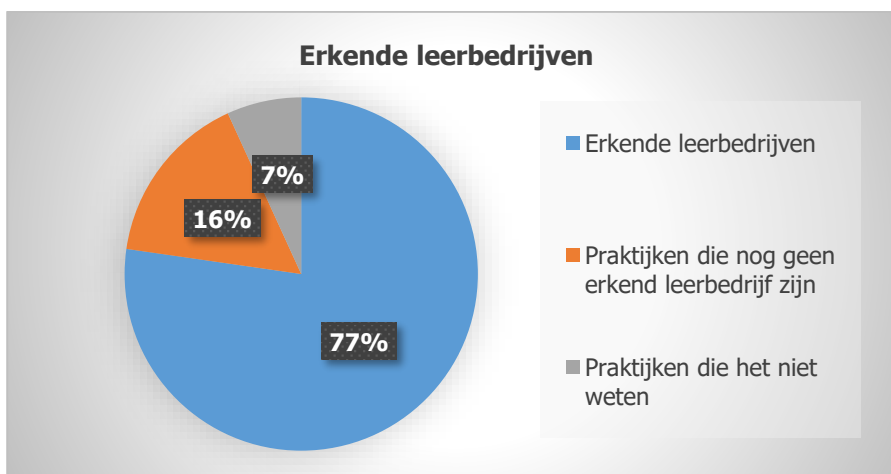
ZGWA Flexpool bestaat momenteel uit 8 doktersassistenten en 6 POH's. Sommige medewerkers zijn intern en sommige zijn extern. Met 'interne medewerkers' worden de medewerkers bedoeld die reeds werkzaam zijn bij een bij ZGWA aangesloten praktijk. Met 'externe medewerkers' worden de medewerkers bedoeld die door PRO Flexpool zijn geworven.

Om aan de vraag van de huisartsenpraktijken te kunnen voldoen, zijn naar verwachting nog een aantal extra doktersassistenten, triagisten en POH's in de pool nodig. Als alle doktersassistenten, triagisten en POH's die hebben aangegeven bereid te zijn om collega-praktijken te helpen op hun vrije dagdelen, zich inschrijven, bestaat de pool naar verwachting uit voldoende doktersassistenten en POH's. Desondanks heeft PRO Flexpool continu vacatures uitstaan voor doktersassistenten en POH's om de flexpool te blijven vullen. Externe medewerkers worden namelijk in andere regio's bij wederzijdse tevredenheid regelmatig overgenomen door de praktijken. Het is daarom aannemelijk dat dit ook in deze regio regelmatig gaat voorkomen. Ook zijn de externe medewerkers soms maar voor een korte tijd beschikbaar voor de flexpool, omdat ze in deze tijd van de krappe arbeidsmarkt snel een nieuwe baan vinden.

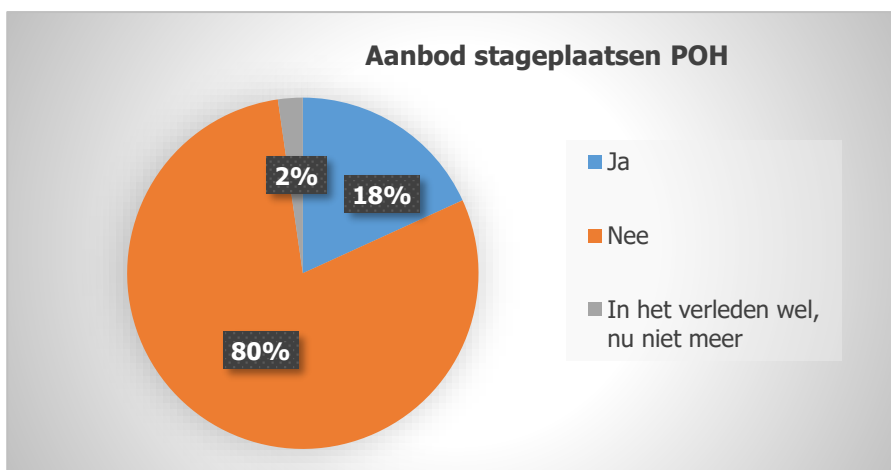
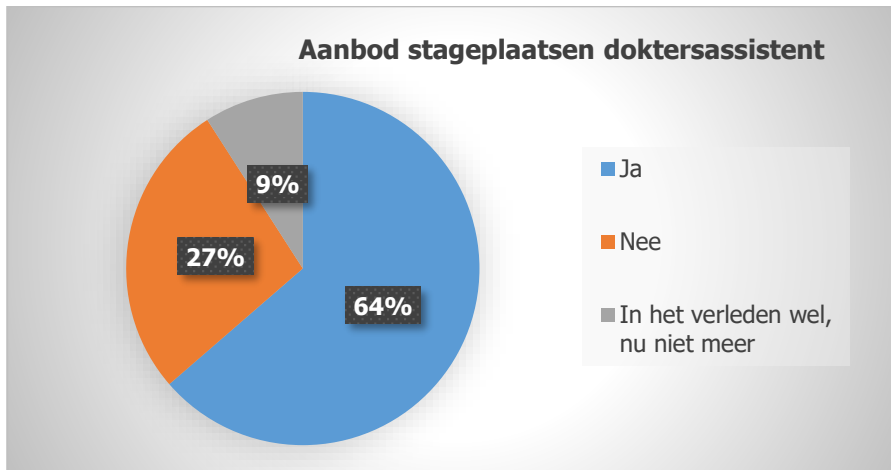
Erkend leerbedrijf

Bij de huisartsen is gepeild in hoeverre zij erkend leerbedrijf zijn. Een huisartsenpraktijk dient namelijk erkend leerbedrijf te zijn om stagiairs op te mogen leiden. De onderstaande diagram geeft op basis van de respondenten weer in hoeverre de praktijken erkende leerbedrijven zijn.

Actuele aanbod stageplaatsen

Hieronder zijn de resultaten weergegeven in hoeverre de huisartsenpraktijken die de vragenlijst hebben ingevuld momenteel stageplaatsen aanbieden voor doktersassistenten en POH's in opleiding. Van de huisartsenpraktijken die stageplaatsen voor doktersassistenten in opleiding aanbieden, bieden de meeste praktijken 1 stageplaats per jaar aan. Enkele huisartsenpraktijken bieden 2, 3 of 4 stageplaatsen aan voor doktersassistenten in opleiding. Als het gaat om stageplaatsen voor POH's in opleiding, bieden de meeste huisartsenpraktijken geen stageplaatsen aan. De huisartsenpraktijken die wel stageplaatsen aanbieden voor POH's in opleiding, bieden maximaal 1 stageplaats per jaar aan.

Opleidingsinstellingen

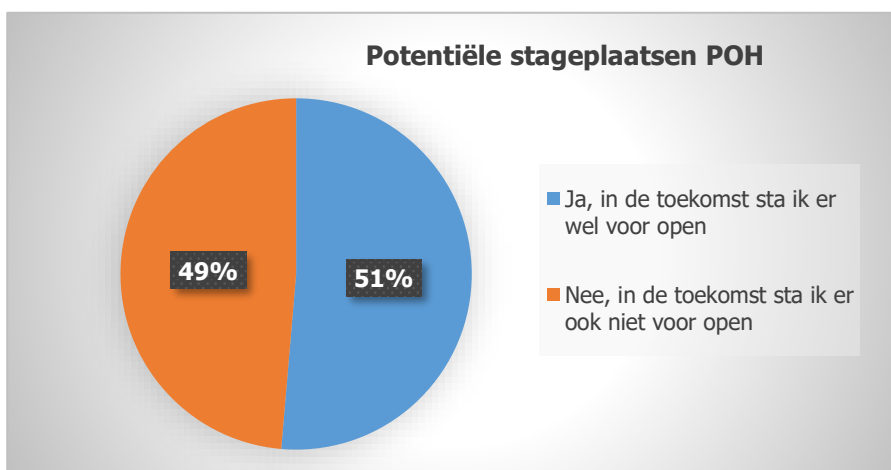
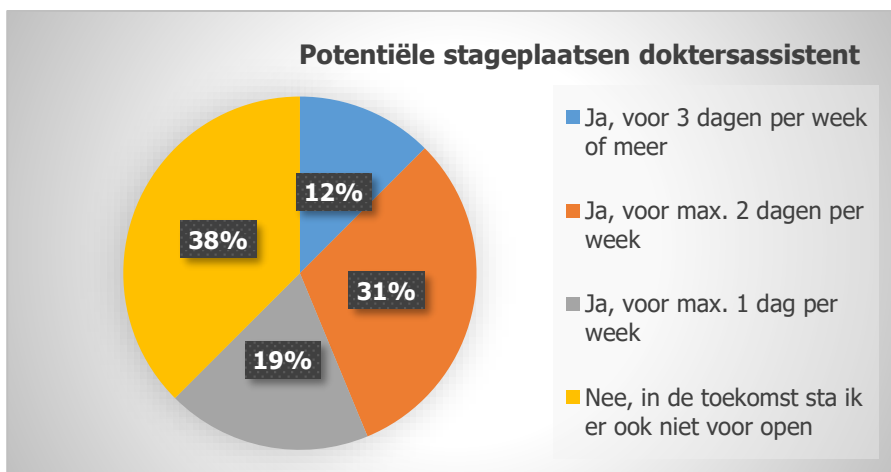
Er zijn diverse opleidingsinstellingen als het gaat om de opleiding tot doktersassistent of POH. De meeste huisartsenpraktijken geven aan stagiairs te hebben vanuit Da Vinci College als het gaat om een doktersassistent stagiair. Daarnaast worden door enkele huisartsenpraktijken Zadkine, LOI of Albeda genoemd. Als het gaat om een POH stagiair dan geven de meeste huisartsenpraktijken aan van diverse scholen POH stagiairs te hebben, of ze weten het niet. Enkele huisartsenpraktijken geven aan vanuit Breederode Hogeschool en vanuit een hogeschool in Breda een POH stagiair te hebben.

Waarom bieden huisartsenpraktijken momenteel geen stageplaatsen?

Onder de huisartsenpraktijken die momenteel geen stageplaatsen voor doktersassistenten en/of POH's in opleiding bieden, is onderzocht waarom zij deze momenteel niet bieden. Als het gaat om een POH stagiair geven de meeste praktijken aan dat zij hiervoor ruimtegebrek hebben. Ook tijdgebrek speelt een rol als het gaat om de begeleiding van een POH stagiair. Als het gaat om een doktersassistent stagiair geven de meeste respondenten aan wel stageplaatsen te bieden. Onder de huisartsenpraktijken die geen stageplaatsen voor doktersassistenten stagiairs (meer) bieden, geven de meeste praktijken aan tijdgebrek te hebben voor de begeleiding van een doktersassistent stagiair. Daarnaast wordt ook aangegeven dat er ruimtegebrek is voor een doktersassistent stagiair of dat de medewerkers niet in staat zijn om een stagiair te begeleiden.

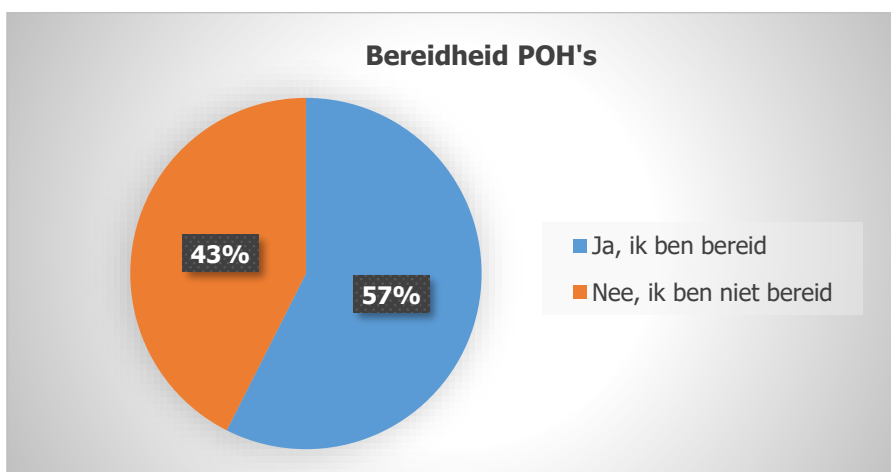
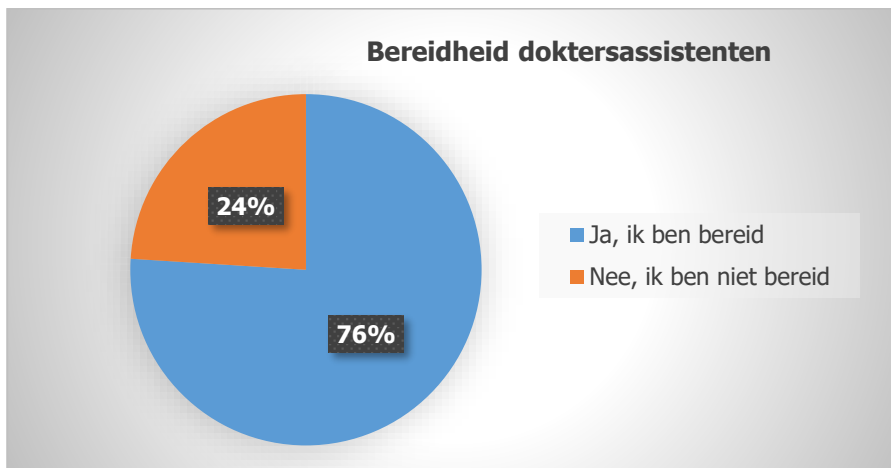
Potentiële stageplaatsen

Aan de diagrammen bij 'Actuele aanbod stageplaatsen' is te zien dat 37% van de respondenten momenteel geen stageplaatsen biedt voor doktersassistenten in opleiding en 79% geen stageplaatsen biedt voor POH's in opleiding. Onder deze huisartsenpraktijken is gepeild in hoeverre zij in de toekomst open staan voor het beschikbaar stellen van stageplaatsen voor doktersassistenten en/of POH's in opleiding, met het oog op een krappere wordende arbeidsmarkt, als men enkel de inhoudelijke begeleiding hoeft te geven en andere zaken voor hen geregeld worden door ZGWA. In de volgende twee diagrammen zijn de resultaten van de peiling onder deze huisartsenpraktijken weergegeven.

In hoeverre zijn doktersassistenten en POH's bereid stagiairs te begeleiden?

Bij de doktersassistenten en POH's is onderzocht of zij bereid zijn stagiairs te begeleiden, en zo niet, waarom niet. De meeste respondenten geven aan bereid te zijn een stagiair te begeleiden. De doktersassistenten en POH's die aangeven hiertoe niet bereid te zijn, geven aan dat hiervoor ruimtegebrek is in de praktijk. Dit speelt een grotere rol als het gaat om een POH stagiair. Daarnaast speelt tijdgebrek ook een grote rol, ook met name als het gaat om een POH stagiair. Bij een doktersassistent stagiair spelen deze factoren een mindere grote rol volgens de respondenten. Enkele POH's geven tot slot aan dat ze zelf wel bereid zijn om een stagiair te begeleiden, maar dat zij niet weten of hun werkgever hier ook achter staat. Daarnaast geeft een enkeling nog aan dat zij zich niet comfortabel genoeg voelt om een stagiair te begeleiden, omdat zij dit nog nooit heeft gedaan.

Conclusies en aanbevelingen

Leeftijdsverdeling en uitstroom

Volgens de onderzoeksresultaten is het merendeel van de doktersassistenten en POH's tussen de 45 en 60 jaar, waarbij bij de doktersassistenten een piek te zien is tussen de 50 en 55 jaar en bij de POH's een piek te zien is tussen de 45 en 50 jaar. Bij de triagisten zijn de leeftijden wat meer verdeeld. Wel is bij de triagisten een piek te zien tussen de 45 en 50 jaar. Dit betekent dat in de komende 10 jaar veel doktersassistenten uit de regio gaan uitstromen en over 10 tot 15 jaar veel POH's.

Door digitalisering vindt de komende jaren een uitstroom van doktersassistenten plaats in ziekenhuizen, maar zij kunnen niet direct instromen bij huisartsenpraktijken, omdat daarvoor kennis en ervaring in de huisartsenzorg bij hen ontbreekt. Een verkort opleidingstraject met een stagemogelijkheid bij een huisartsenpraktijk kan bijdragen om deze doelgroep wel te kunnen laten instromen bij de huisartsenpraktijken. PRO is in samenwerking met een huisartsenorganisatie bezig om zo'n verkort opleidingstraject op te zetten en kan andere huisartsenorganisaties hier ook mee helpen.

Invulling ZGWA Flexpool

Een deel van de doktersassistenten, POH's en triagisten, die binnen de regio werkzaam zijn, zijn bereid om naast hun baan bij andere huisartsenpraktijken te vervangen, maar niet structureel iedere week. Om deze reden worden ook medewerkers extern geworven door PRO Flexpool via vacatures die voortdurend uitstaan. Mede hierdoor is binnen ZGWA Flexpool nog geen tekort aan doktersassistenten en POH's, als alle medewerkers die hebben aangegeven bereid te zijn af en toe te vervangen bij andere huisartsenpraktijken, zich ook daadwerkelijk gaan inschrijven bij ZGWA Flexpool. Wel vinden externe medewerkers snel een nieuwe baan waardoor ze niet meer beschikbaar zijn voor de flexpool. Als er niet genoeg doktersassistenten en POH's meer zijn in de arbeidsmarkt, zal er meer moeten worden opgeleid. Zeker gezien de verwachte uitstroom van doktersassistenten en POH's in de komende jaren is het noodzaak om meer doktersassistenten en POH's op te leiden.

Stageplaatsen

64% van de huisartsenpraktijken uit de regio bieden één of meer stageplaatsen per jaar aan voor doktersassistenten in opleiding. Van de 36% die geen stageplaatsen voor doktersassistenten in opleiding bieden, staat 62% hier in de toekomst wel voor open met het oog op een krappere wordende arbeidsmarkt, wanneer zij enkel nog de inhoudelijke begeleiding moeten geven en andere zaken voor hen geregeld worden door ZGWA. Als het gaat om stageplaatsen voor POH's in opleiding liggen de percentages iets lager. Daarvan geeft 18% aan maximaal één stageplaats aan te bieden per jaar voor POH's in opleiding. Van de 82% die geen stageplaatsen voor POH's in opleiding bieden, staat 51% hier in de toekomst wel voor open met het oog op een krappere wordende arbeidsmarkt, wanneer zij enkel nog de inhoudelijke begeleiding moeten geven en andere zaken voor hen geregeld worden door ZGWA. Ook het merendeel van de praktijkmedewerkers die werkzaam zijn in de regio, zijn bereid om stagiairs te begeleiden in de praktijk.

Hieruit kan worden geconcludeerd dat als de huisartsenpraktijken enkel nog inhoudelijke begeleiding moeten geven aan de stagiair en andere zaken door ZGWA geregeld worden, in de toekomst 86% van de praktijken (in plaats van 64%) stageplaatsen bieden voor doktersassistenten in opleiding. Voor stageplaatsen voor POH's in opleiding zal volgens de onderzoeksresultaten 60% van de praktijken (in plaats van 18%) in de toekomst stageplaatsen bieden. Dit zijn aanzienlijk meer stageplaatsen voor zowel doktersassistenten als POH's in opleiding. Dit resulteert over enkele jaren al tot meer instroom van doktersassistenten en POH's op de arbeidsmarkt.

77% van de huisartsenpraktijken weet dat zij erkend leerbedrijf zijn en mogen dus stagiairs begeleiden in de huisartsenpraktijk. 23% is nog geen erkend leerbedrijf of weet niet of ze erkend leerbedrijf zijn. Daarom wordt aan ZGWA aanbevolen om de huisartsenpraktijken te helpen met het aanvragen van de erkenning als leerbedrijf, zodat dit geen drempel opwerpt voor de praktijken om daadwerkelijk stageplaatsen te bieden.

De bovenstaande percentages zijn gebaseerd op de respondenten en kunnen in werkelijkheid afwijken, gezien niet alle doktersassistenten, POH's en huisartsenpraktijken de vragenlijsten hebben ingevuld.

Stagebureau

PRO heeft in samenwerking met Zorggroep RCH Midden-Brabant de subsidie vanuit SSFH en VEZN in juni jl. toegekend gekregen, zodat het regionale stagebureau 'Stagepunt Midden-Brabant' kon worden gestart. Dit stagebureau is per 1 september 2018 live. Stagepunt verzorgt onder andere:

1. administratieve en organisatorische zaken die komen kijken bij het plaatsen van een stagiair (overeenkomst, subsidie aanvraag, etc.);
2. goede begeleiding aan de werkbegeleider op de praktijk en de stagiair (enthousiasmeren, verwachtingen laten aansluiten);
3. verbinding tussen de huisartsenpraktijken en scholen (aansluiting/aanpassing kwaliteit van lesprogramma).

Stagepunt Midden-Brabant is gestart met doktersassistenten. Tot halverwege dit jaar willen wij deze pilot draaien en de 'kinderziektes' eruit halen. Later wordt bekeken of dit stagebureau ook iets kan betekenen voor POH's. Wanneer Stagepunt Midden-Brabant een succes wordt, kan dit ook worden opgezet in andere regio's. Uiteraard kan ZGWA ook zelf de huisartsenpraktijken gaan ondersteunen bij het bieden van stageplaatsen.